

Наталія Валентинівна Сментина,
д.е.н., професор кафедри економіки,
права та управління бізнесом,
Одеський національний економічний університет,
Одеса, Україна
e-mail: smentn@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-3205-1377

Володимир Анатолійович КАРПОВ
к.е.н., доцент кафедри економіки, права та управління бізнесом,
Одеський національний економічний університет, Україна,
e-mail: 0682636461karpov@gmail.com,
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9968-8380>

Тетяна Сергіївна Корольова,
к.е.н., старший науковий співробітник НДЧ,
Одеський національний економічний університет, Одеса, Україна
e-mail: tskorolova@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-0262-690X

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУ РОЗВИТКУ ВАСИЛІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

JEL classification: E600; R110

Процес децентралізації влади, що розпочався в Україні у 2014 році, призвів до створення об'єднаних територіальних громад, які стали базовим елементом ефективної системи влади в Україні. Вивчення місцевого економічного та соціального розвитку територіальних утворень в Україні залишається на недостатньому рівні, на відміну від країн Європейського союзу, в яких діють програми, спрямовані на розвиток місцевих територій. Дослідженням соціально-економічного розвитку регіонів України займалися наступні вітчизняні вчені: О. І. Павлов, О. Г. Булавка, В. Г. Андрійчук, В. В. Юрчишин, Ю. Е. Губені, М. Й. Малік, І. В. Прокопа, В. К. Терещенко, П. Т. Саблук, Л. О. Шепотько, А. І. Ковальов, Н. та багато інших.

24 лютого 2022 року почалися широкомасштабні воєнні дії проти нашої незалежної України бомбардуванням міст та вторгненням ворожих російських військ на нашу територію. З цього моменту змінилися як умови, напрями та завдання розвитку економіки, так і умови роботи і життя українців. На прикладі Василівської територіальної громади розглянемо особливості реалізації її стратегічного плану розвитку в умовах воєнного стану. Перед Василівською територіальною громадою стоять чисельні завдання, серед яких основними є: визначення пріоритетів розвитку громади, формування бюджету громади, забезпечення надання базових послуг її мешканцям, побудова ефективної системи управління ресурсами та інші. Громада повинна також ефективно відповідати й на зовнішні виклики, серед яких варто виділити глобалізацію економіки, підвищення мобільності трудових ресурсів (особливо після впровадження безвізового режиму із країнами ЄС), посилення міжнародної конкуренції за інвестиції та розвиткові ресурси. Для вирішення поставлених завдань та відповіді на ці та інші виклики необхідно забезпечити середньо- та довгострокове планування розвитку територіальної громади. Головним документом, відповідно до якого буде розвиватися громада, стане Стратегія економічного та соціального розвитку Василівської територіальної громади на період до 2027 року, яка розроблена на підставі програмних та стратегічних документів загальнодержавного та місцевого значення, законодавства України щодо реформування місцевого самоврядування та регіонального розвитку. Мета Стратегії Василівської територіальної громади на період до 2027 року полягає у правильному виборі основних завдань і розстановці основних пріоритетів економічного і соціального розвитку території та її потенційних можливостей, що обумовлює налагодження

взаємодії між представниками влади, громади та бізнесу для вирішення спільних проблем мешканців усіх населених пунктів, які увійшли до складу об'єднаної територіальної громади, виконуючи завдання економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості та якості життя у громаді завдяки ефективному використанню ресурсів. В основу Стратегії покладені такі принципи: конституційність та законність; партнерство та співробітництво; прозорість та передбачуваність; історична спадкоємність; сталий розвиток. Особливу увагу приділено можливості активної участі Василівської ТГ у підготовці та реалізації регіональної та національної середньострокової програми «SMART-спеціалізація», дія якої передбачена на період 2022-2027 рр. У процесі розробки Стратегії економічного та соціального розвитку Василівської ТГ фахівці Одеського національного економічного університету здійснювали методичне забезпечення, експертний аналіз даних і результатів досліджень, отриманих під час здійснення процесу планування, забезпечували надання консультаційних послуг з питань, які належать до усіх аспектів стратегічного планування та розвитку громади. Відповідно до етапів та сценаріїв реалізації Стратегії розроблені відповідні індикативні показники, що характеризують стан та розвиток ключових сфер життєдіяльності громади. Але всі ці рекомендації та індикативні показники могли бути реалізованими лише у мирний час. Вже більше пів року громади України живуть в умовах воєнного стану. Так, у Васильківській громаді Одеської області відбулося бомбардування аеродрому, є загроза воєнного вторгнення через кордон з Молдовою, руйнування жилих будинків, евакуація місцевих жителів, затоплення місцевості. Перебої з постачанням продуктів харчування. Тому, на наш погляд, основним сценарієм реалізації стратегії розвитку всіх без винятку громад є сценарій виживання у форс-мажорних обставинах – в умовах воєнного стану.

В умовах воєнного стану, на нашу думку, має посилитись державне регулювання всіх сфер життя громади. Відповідно до чинного законодавства в умовах військового стану ці функції покладені на військові адміністрації (ВА) територіальних громад. У рамках чинного законодавства ВА необхідно оперативніше вирішувати проблеми захисту функціонування ТГ в умовах військового часу. Спираючись на розроблену стратегію Васильківської громади, для забезпечення життя та розвитку громади в умовах воєнного часу необхідно обмежити коло стратегічних завдань напрямками національної безпеки, продовольчого забезпечення населення та збереження кадрів. Виходячи з цього основним сценарієм воєнного часу є сценарій виживання у форс-мажорних обставинах.

На наш погляд, оперативними рішеннями розвитку територіальних громад в умовах воєнного стану можуть стати:

- для захисту населених пунктів та жителів громад на місцях створюються формування територіальної оборони, добровольчі батальйони та волонтерські спільноти. У зв'язку з цим у фінансистів громад з'явилися питання щодо оперативного забезпечення та фінансування підрозділів добровольців, придбання необхідного обладнання, харчування, забезпечення одягом, тощо. Незважаючи на бойові дії, громадам необхідно дотримуватися чинного законодавства. Для використання будь-яких ресурсів має бути підстава і підтвердження цільового використання коштів. Для того, щоб виділяти гроші на заходи з територіальної оборони в громаді має бути прийнята місцева цільова програма, у якій прописані відповідні цілі та завдання. І саме цим документом регламентуються видатки;

- придбання предметів, матеріалів, обладнання та інвентарю для добровольчих формувань територіальних громад (ДФТГ) необхідно робити шляхом надання субвенції з бюджету територіальної громади до державного бюджету. Одержувачами такої субвенції можуть бути військові частини терцентри комплектування та соціальної підтримки, підрозділи Нацгвардії. У виняткових випадках це стосується і придбання пального (ч.2 ст.12 Закону №1702). В разі придбання речей місцевою радою важливо подбати про документальне оформлення цього процесу. Має бути лист командира військового формування чи підрозділу тероборони з обґрунтуванням та визначенням потреби, проведення видатків на підставі місцевої цільової програми за КПКВ 8240, рішення ради про передачу матеріальних цінностей, комісійна передача на підставі акту приймання-передачі, який буде підставою для списання з балансу ОМС цих товарно-матеріальних цінностей.

- що стосується автотранспорту місцевих рад на потреби тероборони, то передача може здійснюватися на умовах безоплатної передачі за рішенням ОМС або на умовах примусового

відчуження за рішенням військового командування з погодженням з виконкомом місцевої ради. Поділитися паливом із підрозділами тероборони можуть бюджетні установи при умові, що експлуатація їх службового транспорту в умовах воєнного стану неможлива. Безоплатна передача паливно мастильних матеріалів (в т.ч. талонів) в умовах воєнного стану повинна відбуватися за ініціативою військового командування та визначенням потреби в пальному в листі зверненні.

- щодо харчування та використання майна закладів освіти, то приймається місцева програма або вносяться зміни до існуючих програм на предмет забезпечення безоплатним харчуванням членів тероборони на період запровадження воєнного стану в Україні. Також рішенням виконкому визначаються заклади освіти, у яких будуть проводитися розміщення та харчування членівДФГТ (п.п.3,4.17 п.1 ст.8 ЗУ «Про правовий режим воєнного стану»). У разі потреби, в бюджеті для головного розпорядника коштів передбачаються додаткові кошти за відповідним КПКВ по галузі освіти КЕКВ 2230. Розпорядник коштів займається організацією отримання продуктів харчування закладами освіти і проводить фінансування за відповідними КПКВ по галузі.

Література

1. Сментина Н. В. Стратегічне планування соціально-економічного розвитку на мезорівні: теорія, методологія, практика : монографія / Н. В. Сментина. Одеса: Атлант. 2015. 365 с.
2. Офіційний сайт Василівської громади, Одеська область, Білгород-Дністровський район URL: <https://vasylivskagr.gov.ua/> (дата звернення: 9.09.2022).
3. Інструментарій місцевого економічного розвитку: теорія, методологія, практика: монографія / [Ковальов А. І., Корольова Т. С., Сментина Н. В., Павлова Т. В., Карпов В. А., Фіалковська А. А., Котова І. М.]; за заг. ред. А. І. Ковальова. Київ: ФОП Гуляєва В. М. 2021. 413 с.
4. Карпов В.А. Початкові умови створення та стратегічні напрями розвитку Роздільнянської об'єднаної територіальної громади Науковий вісник № 6 (269), 2019 DOI: 10.32680/2409-9260-2019-6-269-53-67 URL: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2019/269/pdf/53-67.pdf> (дата звернення: 06.06.2022).
5. Стратегія економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року (від 21 грудня 2015 року № 32-VII) URL: <https://scholar.google.com/scholar?cluster=16055454138208204021&hl=en&oi=scholar> (дата звернення: 06.08.2021).
6. Сментина Н.В. Методи, інструменти та механізми управління збалансованим розвитком територіальних систем/Причорноморські економічні студії №20. 2017. с. 20-24.